

**Miroslava Hadžihusejnović Valašek, Najstarije zbirke tradicijske glazbe iz Slavonije: *Uspomene na stari Brod Ignjata Alojzija Brlića (1830-ih) i Južno slavljske pučke pjesme Karla Catinellija (1849)*, Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 2022, 253 str.**

Na samom početku najnovije knjige Miroslave Hadžihusejnović Valašek stoji zapisano: „Ovo se izdanje snažno oslanja na moj magistarski rad ‘Notni zapisi folklorne glazbe u Slavoniji od početka 19. stoljeća do Kuhačeve zbirke’, obranjen 1990. na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Težište je i onog i ovog rada na znanstvenoj obradi najranijih melografskih zapisa koje je bilo moguće pronaći, a koji dosad nisu bili znanstveno obrađeni.“ Riječju, knjiga pred nama svojevrsna je *summa* autoričinih višegodišnjih terenskih i arhivskih istraživanja.

Knjiga sadrži dva dijela – *Uvodnu studiju* (str. 9-105) i *Notne zbirke* (str. 107-240), a na kraju su smješteni *Abecedni popis notnih zapisa prema početnom stihu* i *Citirani izvori i literatura*. Uvodna studija započinje uvidima u stanje istraživanja i u izvore. Autorica jasno ističe da „ovo izdanje smjera i praktičnom korištenju ove vrijedne građe u današnjih nositelja tradicijske glazbe i uopće glazbenika zainteresiranih za glazbenu baštinu“ (str. 10). I doista je silan trud uložen u identifikaciju „melografskih zapisa“ stare slavonske folklorne glazbe, zabilježene u pjesmaricama Ignjata Alojzija Brlića i Karla Catinellija. Ti se, pak, „melografski zapisi“ stavljaju u kontekst lokalne glazbene folklorne tradicije, a koje su se u raznim varijantama i prerađbama sačuvale u glazbenoj praksi sve do danas. Unutar tako postavljenoga metodološkog okvira autorica pruža obilnu komparativnu građu, koja u prvom redu može koristiti današnjim glazbenicima i istraživačima kao izvor informacija o podrijetlu pojedinih napjeva. U tom smislu autoričine su opservacije i više nego dobrodošle, tu je moguće naći niz slabo poznatih sveza između starije folklorne glazbe i recentnije urbane kulture. Pogledajmo strukturu knjige.

Nakon *Uvoda*, poglavlja koje najavljuje građu i metodologiju, slijedi poglavlje 2. *Skica kulturnoga i društvenoga konteksta: Slavonija od oslobođenja od Turaka do sredine 19. stoljeća* (str. 15-16). Poglavlje 3. *Glazbeni život Slavonije u prvoj polovini 19. stoljeća* (str. 17-32) sustavno i pregledno upozorava na građu koju je autorica detektirala u starijoj literaturi. Spomenimo neka imena. Na početku tog niza ističe se Franjo Trenk (1711. - 1749.), intrigantna osobnost, ratnik, voj-

skovođa i, prema Kuhaču, autor melodije „Budnica Trenkovich pandura“. Mijo Ferdinand Mataković, (1763. – 1843.), profesor na požeškoj gimnaziji, bio je poznat kao vješt pjevač, domoljub i zapisivač tekstova varoških pjesama. Brođanin Stjepan Marjanović (1802. – 1860.) svoje je pjesme i pučke igrokaze sakupio i objavio u djelu *Vitie i igrokazi* (7 svezaka, 1839. – 1841.), no autorica ističe da Marjanovićeve stihove nije prepoznala u mlađim rukopisima i tiskovinama. Opsegom manji bio je pjesnički i glazbeni opus svećenika Ilije Okruglića (1827. – 1897.), čije pjesme, međutim, citira Kuhač u svojoj velikoj zbirci. Najviše je dosad proučen rad Paje Kolarića (1831. – 1876.), Osječanina koji je zaslužan za profesionalizaciju tamburaške glazbe. Uz Kolarića treba spomenuti i Ivana Sladičeka (1820. – 1899.), prvog tamburaša koji je znao svirati po notama, djelovao je kao crkveni orguljaš i zborovođa, a osnovao je i prvi tamburaški orkestar u Slavoniji. Raspravljajući o dokumentiranju tradicijske glazbe autorica ističe domaće pisce, kao što su Antun Ivanošić (1748. – 1800.), Matija Antun Reljković (1732. – 1798.), Vid Došen (1719. – 1778.) i Matija Petar Katančić (1750. – 1825.). Osobito su zanimljivi Katančićevi tekstovi, o kojima je autorica već prije pisala. Za kraj ovoga poglavlja izdvojeni su *Prvi notni zapisi* (str. 30–32). Tu su kratko spomenuti notni zapisi od *Laudonove zdravice* Antuna Ivanošića (*Pisma koju piva Slavonac*) iz 1789., do tiskovine crkvenoga školskog igrokaza *Josip, sin Jakuba patrijarke* iz 1820. Grgura Čevapovića te spomenutih napjeva Paje Kolarića. Sve u svemu, prilično skroman broj notnih zapisa koji reflektiraju nedvojbeno živu i bogatu ostavštinu slavonske tradicijske glazbe. Takvo stanje građe upravo priziva mlađe istraživače na nova arhivska proučavanja.

Poglavlje *Skica kulturnoga i društvenoga konteksta* započinje rečenicom: „Ovo poglavlje sadrži pregled glazbenog amaterizma, tzv. diletantizma...“ Ta je napomena toliko važna da je mogla biti istaknuta u podnaslovu poglavlja. Jer, autorica doista ne analizira fenomene umjetničke glazbe, kao što je „franjevački barok“, a ne spominje ni orguljaše ni skladatelje, među kojima je svakako najznačajniji bio Jacob Petrus Haibel.

Posljednja dva poglavlja, 4. *Nastanak i značajke dviju najstarijih zbirki tradicijske glazbe iz Slavonije* (str. 33–55) i 5. *Analiza i kontekstualizacija zapisa iz Brlićeve i Catinelličeve zbirke* (str. 57–105), donose iscrpnu, etnomuzikološki impostiranu analizu. Tu su smješteni izvorni notni zapisi gradskih tradicijskih pjesama, zajedno sa suvremenim transkripcijama. Posebno su analizirani tekstovi i pripadajuće melodije, znalački su izdvojeni ritamski obrasci i istaknute pojedine melodijske formule.

Za očekivati je da će buduća komparativna istraživanja pružiti iscrpnije spoznaje ne samo o povijesti glazbenoga folkloru Slavoniji bliskih hrvatskih krajeva, nego i širega panonskoga i srednjoeuropskog areala. Autorica knjige pokazala je da proučavatelje povijesti hrvatske tradicijske kulture čeka još mnogo posla. Ohrabruje spoznaja da mlađi naraštaji u studijama Miroslave Hadžihusejnović Valašek mogu pronaći pouzdane temelje.

Naposljetku, osjećam da dugujem pojašnjenje kako je uopće došlo do toga da, unatoč svojim osnovnim glazbeno-historiografskim preokupacijama, prihvatim izazov recenziranja ove etnomuzikološke publikacije. Naime, čini mi se da je posljednjih godina sve snažnija struja subspecijalizacije, svatko se bori za svoj uski prostor profesionalne kompetencije. Tako se iz vida gube širi interdisciplinarni pogledi. Sve je manje dijaloga, te plodonosne razmjene različitih, pa ako treba i suprotstavljenih mišljenja. Nema dvojbe da su potrebna specifična etnomuzikološka znanja za upućeniju procjenu ove knjige. No, s druge strane, vjerujem da će i moja glazbeno-historiografska perspektiva ponuditi ponešto zanimljivoga. *Audiatu et altera pars...*

Ennio STIPČEVIĆ